

Warszawa, 29-08-2022 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.511.869.2022.EG

**Pani
Magdalena Rzeczkowska
Minister Finansów
via ePUAP**

Wielce Szanowna Pani Minister,

do mojego Biura docierają sygnały o wątpliwościach interpretacyjnych, jakie pojawiają się w odniesieniu do przepisów regulujących instytucję zwolnienia podatkowego dla osób najbliższych z tytułu dokonanej darowizny. Problem w większości dotyczy tak zwanych darowizn gotówkowych. Praktyka pokazuje, że regulacja prawna w tym zakresie jest niejasna i stanowi częste źródło sporów podatników z fiskusem¹.

W tym miejscu przypomnieć należy, że na podstawie ustawy o podatku od spadków i darowizn² zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę, pod następującymi warunkami.

¹ https://next.gazeta.pl/next/7,151003,28797646,dostales-gotowke-od-rodzicow-fiskus-zbada-czy-do-kwotynie.html#do_t=36&do_g=5&do_s=B&do_w=52&do_v=478&do_st=RS&do_sid=603&do_a=603&s=BoxBizMT&do_upid=478_ti&do_utid=28797646&do_uvid=1660672680721

² Artykuł 4a ustęp 1 punkt 1-2 ustawy z dnia 28 lipca 1983 roku o podatku od spadków i darowizn (Dziennik Ustaw z 2021 roku, pozycja 1043; dalej: „ustawa o podatku od spadków i darowizn”).

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Tel. centr. (+48 22) 55 17 700
Infolinia obywatelska 800 676 676
biurorzecznika@brpo.gov.pl
bip.brpo.gov.pl

Po pierwsze, podatnik zobowiązany jest zgłosić nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie 6 miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego.

Po drugie, w przypadku gdy przedmiotem nabycia tytułem darowizny lub polecenia darczyńcy są środki pieniężne, a wartość majątku nabytego łącznie od tej samej osoby w okresie 5 lat poprzedzających rok, w którym nastąpiło ostatnie nabycie, doliczona do wartości rzeczy i praw majątkowych ostatnio nabytych, przekracza kwotę 9637 złotych, należy udokumentować otrzymanie środków pieniężnych dowodem przekazania ich na rachunek płatniczy nabywcy, na jego rachunek, inny niż płatniczy, w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej lub przekazem pocztowym.

Sformułowanie drugiego z przytoczonych warunków co do sposobu udokumentowania przekazania środków pieniężnych wzbudza liczne wątpliwości. Chodzi mianowicie o następujący zwrot *„dowodem przekazania na rachunek płatniczy nabywcy, na jego rachunek, inny niż płatniczy, w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej lub przekazem pocztowym”*.

Nie wiadomo bowiem, czy konieczne jest udokumentowanie przekazania środków pieniężnych wyłącznie przelewem, czy też możliwa jest wypłata środków gotówką, a następnie wpłata ich na rachunek nabywcy. W sytuacji zaś przekazania środków gotówką powstaje kolejne pytanie, kto powinien dokonać takiej wpłaty pieniędzy, czy może to zrobić sam obdarowany, czy też musi jej dokonać wyłącznie darczyńca?

Tytułem przykładu pragnę odwołać się do sprawy podatnika, który otrzymał darowiznę od swojej 94-letniej babci. We wniosku o wydanie indywidualnej interpretacji podatkowej wskazał, że została zawarta pisemna umowa darowizny środków w kwocie 20.000 złotych. Znalazł się w niej zapis, że pieniądze zostaną przekazane obdarowanemu wnuczkowi w gotówce, który następnie wpłaci je na swój rachunek bankowy. Jednocześnie wyjaśniono, że przekazanie darowizny poprzez przelew środków z konta babci na konto wnuka było niemożliwe. Babcia jako osoba w podeszłym wieku zamieszkująca na wsi, w ogóle nie posiadała konta bankowego

i nie posługiwała się bankowością internetową. Środki pieniężne zgromadziła z emerytury przynoszonej przez listonosza w gotówce, którą trzymała w domu.

Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej uznał, że w opisanej sprawie nie zostały spełnione warunki uprawniające do zwolnienia w podatku od spadków i darowizn dla osób najbliższych³. Organ argumentował, że środki pieniężne nie mogą zostać przekazane w formie gotówki (potocznie ujmując „z ręki do ręki”), a następnie wpłacone na rachunek bankowy przez obdarowanego podatnika.

Co istotne, w zbliżonym stanie faktycznym sąd administracyjny stwierdził, że użyty przez ustawodawcę zwrot *"udokumentują ich otrzymanie dowodem przekazania na rachunek płatniczy nabywcy"* należy rozumieć jako obowiązek wykazania, że doszło do transferu środków pieniężnych z majątku darczyńcy do majątku obdarowanego (wykonania darowizny), przy czym drugorzędne znaczenie ma sposób dokonania tego transferu⁴. Nie musi to być transfer bezgotówkowy (z rachunku bankowego darczyńcy na rachunek bankowy obdarowanego). Dopuszczalna jest także wpłata środków otrzymanych w gotówce przez obdarowanego na własny rachunek.

Zasadniczo sądy zajmują korzystne dla podatników stanowisko stwierdzając, że odmawianie prawa do zwolnienia z podatku przy darowiźnie dla najbliższej rodziny, to przesadny formalizm fiskusa⁵. Przedmiotem wypowiedzi judykatury były też sprawy, w których wpłacającym środki uzyskane tytułem darowizny był sam obdarowany. Wówczas sądy uznawały, że przepisy ustawy o podatku od spadków i darowizn nie dają podstawy do twierdzenia, że dla uzyskania zwolnienia podatkowego konieczna jest wpłata kwoty darowizny wyłącznie przez darczyńcę⁶.

³ Interpretacja indywidualna Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z dnia 29 stycznia 2021 roku (numer 0111-KDIB2-2.4015.79.2020.3.MZ).

⁴ Nieprawomocny wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (dalej: „WSA”) w Łodzi z dnia 25 sierpnia 2020 roku (sygnatura akt I SA/Łd 861/19).

⁵ Wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: „NSA”) z dnia: 8 grudnia 2010 roku (sygnatura akt II FSK 1394/09), 19 stycznia 2012 roku (sygnatura akt II FSK 1419/10), 14 marca 2012 roku (sygnatura akt II FSK 1534/11), 22 kwietnia 2015 roku (sygnatura akt II FSK 619/13).

⁶ Prawomocny wyrok WSA w Gliwicach z dnia 14 kwietnia 2022 roku (sygnatura akt I SA/Gl 1684/21), nieprawomocny wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 1 grudnia 2021 roku (sygnatura akt I SA/Bd 249/21).

Niemniej jednak zdarzają się również niekorzystne rozstrzygnięcia. Przykładowo, sąd pierwszej instancji stwierdził, że odpowiednim sposobem przekazania darowizny pieniężnej jest przelew lub przekaz pocztowy. Niedopuszczalne jest zatem przekazanie gotówki przez darczyńcę obdarowanemu, a następnie jej wpłacenie na rachunek bankowy⁷.

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich, stojący na straży praw podatników, pragnę wyrazić swoje ubolewanie nad zbyt rygorystycznym stanowiskiem organów podatkowych i niektórych sądów administracyjnych prezentowanym w sprawach zwolnienia podmiotowego dla osób najbliższych w podatku od spadków i darowizn. Przede wszystkim pragnę podkreślić, że zwolnienie to ma wymiar społeczny. Zmierz bowiem do ochrony interesów majątkowych członków najbliższej rodziny. Cel ten niewątpliwie jest spójny z konstytucyjną zasadą ochrony rodziny, ale także i z obowiązkiem państwa uwzględniania w swej polityce społecznej i gospodarczej dobra rodziny⁸.

Ponadto, w mojej ocenie, przepisy podatkowe powinny być na tyle precyzyjnie formułowane, aby podatnik wiedział, w jakich przypadkach ma prawo do skorzystania ze zwolnienia dla osób najbliższych z tytułu otrzymanej darowizny. Co więcej, moim zdaniem tego rodzaju sprawy – z uwagi na ich powszechny, życiowy charakter – w zasadzie nie powinny trafiać na wokandę sądów administracyjnych.

W demokratycznym państwie prawa, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej, obywatel powinien mieć pewność, zarówno co do treści przepisu, jak i sposobu jego jednolitej interpretacji przez organy podatkowe oraz sądy administracyjne. Praktyka zaś pokazuje, że omawiana regulacja stanowi w istocie pułapkę dla obywateli i niestety wciąż generuje liczne spory podatkowe.

Z tych też względów, na podstawie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich⁹, zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o ocenę problemu i zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie. W szczególności proszę o rozważenie podjęcia prac

⁷ Nieprawomocny wyrok WSA w Gliwicach z dnia 27 lutego 2020 roku (sygnatura akt I SA/GI 1570/19).

⁸ Artykuł 18 oraz artykuł 71 ustęp 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dziennik Ustaw Numer 78, pozycja 483, ze zmianami.).

⁹ Artykuł 16 ustęp 1 oraz ustęp 2 punkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 roku o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dziennik Ustaw z 2020 roku, pozycja 627, ze zmianami; dalej: „ustawa o Rzeczniku Praw Obywatelskich”).

legislacyjnych, mających na celu doprecyzowanie treści wskazanej regulacji lub też podjęcie stosownych działań zmierzających do ujednoczenia wykładni obowiązujących przepisów ustawy o podatku od spadków i darowizn, zgodnej z korzystnym dla obywateli orzecznictwem sądów administracyjnych.

Łączę wyrazy szacunku,

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/